

Program nauczania z rozkładem materiału

WYDAWNICTWO
SZKOLNE
PWN

1. Cele kształcenia i wychowania

1.1. Cele kształcenia i wychowania dla części *Alarmowanie i ewakuacja w szkole oraz Zagrożenia i sposoby postępowania w razie ich wystąpienia*

1. Doskonalenie wiedzy o znaczeniu zachowań prospołecznych; rozwijanie aktywności ucznia.
2. Kształtowanie u ucznia świadomości potrzeby bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego.
3. Przedstawienie warunków powstawania i zaistnienia różnorodnych zagrożeń.
4. Rozwijanie w uczniu umiejętności zauważania ewentualnych zagrożeń w jego bezpośrednim otoczeniu (np. w domu, szkole).
5. Uzyskanie postawy świadomego uczestnictwa w czynnościach minimalizujących negatywne skutki zagrożeń.
6. Kształtowanie umiejętności odpowiedniego zachowania się w sytuacjach kryzysowych.
7. Kształtowanie świadomości proekologicznej ze szczególnym uwzględnieniem postępującej degradacji środowiska naturalnego.
8. Poszerzenie wiedzy o najnowszych technikach, technologiach i narzędziach stanowiących zagrożenie we współczesnym świecie.
9. Kształtowanie postaw dezaprobaty dla agresji, przemocy i patologii.
10. Uszczegółowienie wiedzy o zasadach bezpieczeństwa obowiązujących nad wodą, podczas wycieczek oraz w trudnych warunkach atmosferycznych.
11. Opracowanie własnego schematu czynności ograniczających ewentualność wystąpienia zagrożeń zdrowia i życia.
12. Ułatwienie zrozumienia współczesnych problemów związanych z bezpieczeństwem.

1.2. Cele kształcenia i wychowania dla części *Pierwsza pomoc*

1. Zachęcenie do przełamywania barier osobowościowych tkwiących w człowieku, kształtowanie aktywnych postaw wobec potencjalnych zagrożeń życia i zdrowia.

2. Zrozumienie podmiotowej roli człowieka w kształtowaniu postaw prospołecznych.
3. Przelamanie egoistycznych postaw wobec zagrożeń życia i zdrowia.
4. Doskonalenie umiejętności diagnozowania sytuacji i zjawisk dotyczących zagrożeń życia i zdrowia.
5. Kształtowanie umiejętności pracy w zespole.

Po omówieniu materiału uczeń:

1. Potrafi rozpoznać stany zagrożenia życia i zdrowia.
2. Zna zasady postępowania na miejscu zdarzenia.
3. Potrafi wykonać resuscytację krążeniowo-oddechową i posługiwać się automatycznym defibrylatorem zewnętrznym.
4. Zna mechanizmy powstawania i rozwoju wstrząsu pourazowego, potrafi podjąć działania ograniczające rozwój wstrząsu.
5. Zna zasady udzielania pierwszej pomocy przy zasłabnięciach i omdleniach.
6. Potrafi zaopatrzyć uraz zgodnie z procedurą oraz wybranym sposobem zatamować intensywne krwawienie.
7. Potrafi udzielić pierwszej pomocy osobom wychłodzonym.
8. Zna zasady postępowania przy odmrożeniach, udarze cieplnym i oparzeniach.
9. Potrafi udzielić pierwszej pomocy w przypadku zadławień.
10. Potrafi rozpoznać złamanie proste i powikłane, zna zasady ich unieruchamiania.
11. Potrafi rozróżnić skręcenie od zwichnięcia i zaopatrzyć ten uraz.
12. Wie, co to jest pozycja bezpieczna i jak ją stosować w zależności od urazu.
13. Zna sposoby ewakuacji poszkodowanych i potrafi z nich korzystać.

1.3. Cele kształcenia i wychowania dla części *Bezpieczeństwo narodowe i ochrona ludności*

1. Kształtowanie postawy poszanowania prawa nakładającego na obywatela powinności obronne, w tym udział w działaniach wspólnych z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) i w wydzielonych siłach Unii Europejskiej (UE).

2. Zapoznanie ucznia z ideami traktatu waszyngtońskiego oraz wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) propagującymi postawy patriotyczne.

Po omówieniu materiału uczeń:

1. Zna podstawowe dokumenty związane z bezpieczeństwem narodowym.
2. Rozumie istotę interesów narodowych.
3. Potrafi wyjaśnić skład i zadania systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Potrafi przedstawić i scharakteryzować Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej (SZ RP).
5. Potrafi wymienić rodzaje SZ RP, wojsk i służb.
6. Potrafi omówić rodzaje służby wojskowej oraz znaczenie Narodowych Sił Rezerwowych dla bezpieczeństwa państwa.
7. Potrafi wymienić obowiązki administracji rządowej i samorządowej oraz obywateli w zakresie powinności obronnych.
8. Potrafi wymienić i uzasadnić rolę politycznych i polityczno-militarnych organizacji gwarantujących bezpieczeństwo państwa polskiego.
9. Potrafi omówić podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, w tym:
 - rolę i zadania Obrony Cywilnej Kraju,
 - zasady ochrony ludności cywilnej podczas wojny i okupacji,
 - rolę i zadania Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy,
 - problemy ścigania i karania za zbrodnie wojenne,
 - zasady ochrony dóbr kultury.
10. Potrafi omówić zasady ewakuacji ludności cywilnej z terenów zagrożonych.
11. Potrafi opisać polskie obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO oraz objęte programem Pamięć Świata.

2. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

2.1. Koncepcja metodyczna

Autorzy zakładają realizację programu nauczania edukacji dla bezpieczeństwa w oparciu o podręcznik *Bez paniki!* Jego dydaktyczno-wychowawcza konstrukcja kładzie nacisk na podmiotowość i szczególną rolę człowieka w sytuacjach kryzysowych. Kolejność podejmowanych problemów i proponowane metody aktywizujące potwierdzają tezę, że doskonałe struktury centralne, ogólne założenia i rozporządzenia nie będą przydatne, jeśli nie zapoznają się z nimi poszczególni obywatele i nie zaczną z nich korzystać. Teza ta zakłada także bezpośredni związek wysokiego, indywidualnego poziomu umiejętności i wiedzy o bezpieczeństwie i obronności, które następnie powinny przełożyć się na społeczność lokalną czy krajową.

Podczas przygotowywania poszczególnych rozwiązań metodycznych i treści merytorycznych przyjęto, że w gimnazjum uczniowie opanowali tematykę bezpieczeństwa i obronności, przyswajając treści przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa na poziomie dobrym. Istotne jest także łączenie wiedzy z poszczególnych przedmiotów realizowanych równoległe, a szczególnie z biologii, geografii, wiedzy o społeczeństwie i historii.

Osiągnięcie powyższych celów – sprecyzowanych na podstawie podstawy programowej kształcenia ogólnego – wymaga stosowania metod aktywizujących. Ich dobór w znacznym stopniu zależy od możliwości danej szkoły. Dlatego na nauczyciela spoczywa obowiązek każdorazowego dostosowywania poszczególnych rozwiązań dydaktycznych do zastanej sytuacji. Najlepsze warunki do pracy zostaną uzyskane poprzez wydzielenie w szkole odrębnej pracowni (klasy) przeznaczonej wyłącznie do prowadzenia zajęć z edukacji dla bezpieczeństwa. Najkorzystniejsze dla uczniów jest prowadzenie zajęć w maksymalnie 16-osobowych grupach. Wówczas nauczyciel może najskuteczniej wykorzystać metody aktywizujące. Podział na grupy jest szczególnie potrzebny podczas realizacji tematu dotyczącego udzielania pierwszej pomocy oraz zajęć prowadzonych metodą ćwiczenia. Możliwa jest wtedy daleko posunięta indywidualizacja w nauczaniu oraz kilkakrotne powtarzanie wykonywanych czynności ograniczających zagrożenia.

Do metod aktywizujących, możliwych i proponowanych do wykorzystania podczas realizacji programu, należy zaliczyć:

- ćwiczenia praktyczne (mikronauczanie) – pierwsza pomoc w różnych przypadkach zagrożeń indywidualnych i zbiorowych (rozdziały II i III);
- ćwiczenia źródłowe – alarmowanie, analiza dokumentów kierowanych do ludności przez lokalne struktury zarządzania kryzysowego, treść unormowań międzynarodowego prawa humanitarnego, znaki bezpieczeństwa (rozdziały I i IV);
- projekt – np. przy wykonaniu zadania śródrocznego, zawodach strzeleckich, biegu na orientację (w czasie dodatkowych godzin nauczyciela);
- dyskusja (panelowa z metaplanem) – problemy kształtowania bezpieczeństwa własnego i społecznego, psychologiczne skutki zagrożeń współczesnej cywilizacji (rozdziały II i IV);
- burza mózgów – grupa tematów o zagrożeniach we współczesnej cywilizacji (rozdział II);
- drzewo decyzyjne – problemy dotyczące systemu obronności Rzeczypospolitej Polskiej (rozdział IV);
- technika dramy (metody: przypadków, sytuacyjne, symulacyjne) – zajęcia z pierwszej pomocy przedmedycznej (dział II).

Na początku roku szkolnego nauczyciel powinien dowiedzieć się, kto spośród jego uczniów jest: członkiem młodzieżowych drużyn pożarniczych, instruktorem PCK, ZHP oraz absolwentem kursów ratownictwa i pierwszej pomocy. Dzięki nim łatwiej będzie organizować zajęcia, szczególnie te, które wymagają animacji, pozorowania urazów lub pokazu prawidłowych czynności ratowniczych. Z grupy tych uczniów można także wyłonić reprezentantów na zawody szkolne i regionalne oraz uczestników biegów na orientację.

Proponowany schemat wykonywania ćwiczeń w czasie lekcji:

1. Określ rodzaj i charakter zagrożenia.
2. Zaproponuj sposób postępowania w celu uniknięcia zagrożenia:
 - indywidualny (dla siebie),
 - dla grupy osób,
 - zbiorowy (dla struktur odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludności).

PRZEWIDUJ!

UNIKAJ!

REAGUJ!

2.2. Wykorzystanie podręcznika i zeszytu ćwiczeń

Podręcznik i zeszyt ćwiczeń zostały opracowane w oparciu o założenie, że człowiek odgrywa podmiotową rolę w wydarzeniach, zjawiskach i problemach dotyczących spraw bezpieczeństwa i obronności. Każdy nauczyciel indywidualnie decyduje o zakresie poznania i czynnego zaangażowania się w kwestie określone w podstawie programowej, a dopiero później odnajduje się w strukturach i zasadach przyjętych przez określone szczeble władzy. Podobnie postępują uczniowie.

Kolejność realizacji poszczególnych tematów w podręczniku uwzględnia następstwo przyczynowo-skutkowe i kładzie duży nacisk na nadrzędną rolę jednostki. Każdorazowo podkreślana jest zasada indywidualnego działania, kształtowania rzeczywistości i otoczenia, stawiająca na pierwszym miejscu własne życie, zdrowie i mienie. W znacznym stopniu ułatwia to nauczycielowi prowadzenie lekcji.

Nie oznacza to jednak kształtowania postaw egoistycznych. Chodzi o motywowanie i zachęcanie do zainteresowania się określoną problematyką oraz aktywności. Szlachetne założenie gotowości udzielania pomocy w sytuacjach kryzysowych nie może stać w sprzeczności z dbaniem o własne bezpieczeństwo. Stosowanie zasady – postępuję tak, aby nikt nie musiał mi pomagać – może ograniczyć konieczność interwencji oraz zaangażowania innych osób (w tym także struktur zorganizowanych). Nie wyklucza to jednak stosowania innej zasady – w przypadku zagrożenia życia, zdrowia i mienia każdorazowo udzielaj pomocy.

Przy poszczególnych zagadnieniach największy nacisk został położony na minimalizowanie zagrożenia, a następnie pozytywne reagowanie poprzez udzielenie pierwszej pomocy, która powinna być rozumiana bardzo szeroko, nie tylko jako tzw. czynności przedmedyczne.

W programie nauczania starano się zachować proporcje pomiędzy niezbędną teorią i praktyką. Teoria w treściach programowych podporządkowana jest dążeniu do tego, aby uczeń świadomie uczestniczył w kształtowaniu bezpieczeństwa i obronności. Opiera się na zrozumieniu zasad prawnych, procesów i zjawisk zachodzących we współczesnym świecie oraz ich wzajemnych związków. Praktyka natomiast, według założeń programowych, ma przygotować ucznia do udzielania (bez żadnych obaw) pierwszej pomocy w przypadkach różnych zagrożeń oraz w sytuacjach kryzysowych.

Ma ona także ukształtować obywatelską postawę ucznia wobec rzeczywistości (bezpośredniego otoczenia – rodziny, szkoły, znajomych, innych ludzi).

Podczas przygotowywania poszczególnych tematów zrezygnowano z tradycyjnie występującego dotąd podziału zagrożeń na czas wojny i pokoju, ponieważ zjawisko terroryzmu zaciera tę różnicę. Ataki terrorystyczne cechują się niekonwencjonalnymi metodami walki przy użyciu środków militarnych w warunkach pokoju. Nie są uznawane granice i inne atrybuty państwa. Powodem takiego omówienia tej problematyki jest założenie, że skutki dla życia, zdrowia i mienia człowieka będą takie same, niezależnie od czasu ich wystąpienia. Skłoniło to autorów do przedstawienia na początku podręcznika problemów związanych z reakcją jednostki na różne sytuacje kryzysowe i zdrowotne. Pozwoli to na łatwiejsze zrozumienie konkretnych systemowych zasad postępowania w warunkach różnorodnych zagrożeń. Dopiero na bazie tych informacji przedstawiona została propozycja konkretnych sposobów przeprowadzania pierwszej pomocy, ze szczególnym uwzględnieniem samoochrony i indywidualnych możliwości działania.

Podręcznik i zeszyt ćwiczeń zostały tak opracowane, aby stanowiły wzajemnie uzupełniające się pomoce dydaktyczne do wykorzystania w trakcie lekcji i samodzielnej pracy ucznia.

Zarówno w podręczniku, jak i w zeszycie ćwiczeń zastosowano trzystopniowy sposób prezentacji materiału i sprawdzania stopnia jego przyswojenia. Pierwszy dotyczy wiedzy teoretycznej i jej rozumienia; drugi – wykorzystania uzyskanych informacji; trzeci – kształtuje umiejętność tworzenia informacji (np. ocena sytuacji, przekaz danych, komunikacja interpersonalna). Poziom wiadomości został zróżnicowany na poziom podstawowy i rozszerzony, co daje uczniom szybciej przyswajającym wiedzę szansę na jej pogłębienie. Nauczyciel ma natomiast możliwość wykorzystania treści materiałów dydaktycznych do krótkich ćwiczeń w czasie lekcji. Prowadzenie zeszytu ćwiczeń jest obowiązkowe, ponieważ zwiększa zaangażowanie uczniów, kształtuje pilność, obowiązkowość, przyzwyczajają do systematycznego prowadzenia notatek oraz pozwala nauczycielowi na monitorowanie postępów oraz osiągnięć uczniów, a także ułatwia ocenianie. Część zadań z zeszytu ćwiczeń doskonali umiejętności manualne, co ma znaczenie przy cyklu tematycznym z pierwszej pomocy. Zadania do wykonania po każdej lekcji mają zróżnicowany poziom i dają uczniom możliwość uzyskania ocen częściowych (nawet celujących).

2.3. Materiał nauczania edukacji dla bezpieczeństwa

Lp.	NR TEMATU/NR TEMATU Z PODRĘCZNIKA	TEMAT LEKCJI; ZAGADNIENIA	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA I DZIAŁANIA UCZNIĄ		LICZBA GODZIN	
			Wiedza merytoryczna	Umiejętności	Wykład	Ćwiczenia
1.	T 1/1	<p>Lekcja organizacyjna.</p> <p>Alarmowanie i ostrzeżenie</p> <ol style="list-style-type: none"> Charakterystyka przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa. Metody prowadzenia zajęć i zasady oceniania. Systemy alarmowania i ostrzegania. Rodzaje alarmów i komunikatów ostrzegawczych. Techniki ogłaszania alarmów i komunikatów ostrzegawczych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> po wysłuchaniu wypowiedzi nauczyciela robi notatkę o treściach kształcenia, analizuje wymagania edukacyjne, które musi spełnić, aby uzyskać wybrane oceny, zna i rozumie znaczenie konkretnych sygnałów alarmowych, zna zasady i sposoby przekazywania sygnałów alarmowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wstępnie formułuje projekt własnego rozwoju intelektualnego i estetycznego w zakresie treści przewidzianych w programie nauczania, rozdziela treść sygnałów, potrafi wykonać czynności nakazane określonymi sygnałami. 	1	
2.	T 2/2	<p>Ewakuacja szkoły</p> <ol style="list-style-type: none"> Ogólne zasady ewakuacji szkoły. Organizacja i praktyczne przeprowadzenie ewakuacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zna zasady i normy wynikające z planu ewakuacji szkoły, wie, jak reagować i postępować w wypadku ewakuacji szkoły. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykonuje czynności konieczne podczas alarmu w szkole w oparciu o plan ewakuacji szkoły. 	1	
3.	T 3/3 i 4	<p>Ogólna charakterystyka zagrożeń. Jak się zachować, gdy wybuchnie panika?</p> <ol style="list-style-type: none"> Zagrożenia wywoływane przez człowieka. Zagrożenia wywoływane przez naturę. Mechanizmy powstawania paniki. Postępowanie na wypadek paniki. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zna przyczyny i rodzaje zagrożeń we współczesnym świecie, rozumie szkodliwość niekontrolowanego korzystania z urządzeń elektronicznych i mediów, zna czynniki wywołujące i wzmagające panikę, zna cechy reakcji tłumy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia prawidłowości rozwoju współczesnego świata, projektuje własny idealny rytm dobowy, analizuje etapy wyzwalania się paniki, interpretuje i wskazuje czynniki ograniczające panikę. 	1	

Lp.	NR TEMATU/NR TEMATU Z PODRĘCZNIKA	TEMAT LEKCJI; ZAGADNIENIA	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA I DZIAŁANIA UCZNIĄ		LICZBA GODZIN
			Wiedza merytoryczna	Umiejętności	
4.	T 4/5	Zagrożenia w najbliższym otoczeniu. 1. Przemoc, agresja, i przestępczość. 2. Uzależnienia. 3. Ogólne zasady bezpieczeństwa na wycieczce.	Uczeń: – zna i analizuje zagrożenia w swoim środowisku, – zna zasady postępowania i minimalizuje negatywne skutki różnych zagrożeń.	Uczeń: – potrafi wskazać zagrożenia w bezpośrednim otoczeniu (w domu i szkole), – formuluje własną propozycję zasad bezpieczeństwa na wycieczce.	1
5.	T 5/6	Katastrofy i awarie techniczne 1. Ogólna charakterystyka katastrof i awarii technicznych. 2. Zasady postępowania w przypadku katastrof i awarii.	Uczeń: – zna najczęstsze przyczyny katastrof i awarii, – zna podstawowe czynności na wypadek katastrof i awarii.	Uczeń: – analizuje związki przyczynowo-skutkowe katastrof i awarii, – umie określić zasady bezpiecznego korzystania z gazu i energii elektrycznej.	1
6.	T 6/7	Zagrożenia naturalne i ekologiczne 1. Zagrożenia spowodowane żywiołami. 2. Zagrożenia ekologiczne.	Uczeń: – zna najczęstsze w polskich warunkach katastrofy naturalne, – zna główne czynniki degradacji środowiska.	Uczeń: – określa sposoby postępowania na wypadek pożaru, powodzi, huraganu, – analizuje i ocenia możliwości zagrożeń ekologicznych w swoim bezpośrednim otoczeniu.	1
7.	T 7/8	Zagrożenia spowodowane użyciem broni 1. Broń konwencjonalna. 2. Broń masowego rażenia. 3. Najnowsze środki walki.	Uczeń: – zna rodzaje broni konwencjonalnej, – zna skutki wybuchu jądrowego, – zna najnowsze środki walki.	Uczeń: – ocenia przemiany broni konwencjonalnej, – rozumie zagrożenia związane z użyciem broni.	1
8.	T 8/9	Postępowanie w przypadku rażenia bronią 1. Użycie broni klasycznej. 2. Postępowanie w wypadku zagrożenia bronią niekonwencjonalną.	Uczeń: – zna możliwości obrony związane z użyciem broni klasycznej, – zna zasady postępowania w wypadku zagrożenia bronią niekonwencjonalną.	Uczeń: – dostosowuje poznane zasady do własnych predyspozycji, – dostosowuje możliwości postępowania do rejonu domu.	1

9.	T 9/10	<p>Terroryzm</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formy działalności terrorystycznej. 2. Ograniczenia zagrożenia terrorystycznego. 3. Zasady postępowania w przypadku ataku terrorystycznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna cele działania współczesnego terroryzmu, – charakteryzuje nowe zjawiska związane z terroryzmem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – umie opisać formy zagrożeń terrorystycznych, – potrafi dostosować zasady postępowania w wypadku ataku terrorystycznego do warunków lokalnych. 	1
10.	T 10	<p>Lekcja powtórzeniowa. Test śródroczny (sumatywny)</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwiązuje test śródroczny. 		1
11.	T 11/11 i 12	<p>Postępowanie ratownika niemedycznego na miejscu zdarzenia. Ocena czynności życiowych poszkodowanego</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja miejsca wypadku. 2. Wywiad ratowniczy. 3. Identyfikacja osoby poszkodowanej. 4. SOS – pierwsze wrażenie. 5. Ocena obrażeń. 6. Pozycja bezpieczna. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna podstawowe zasady postępowania ratownika niemedycznego na miejscu zdarzenia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi przeprowadzić wywiad z poszkodowanym; wie, jak wykorzystywać kartę ICE – potrafi skontrolować podstawowe czynności życiowe poszkodowanego, – potrafi przeprowadzić szybkie badanie urazowe i ułożyć poszkodowanego w pozycji bezpiecznej. 	1
12.	T 12/13	<p>Resuscytacja krążeniowo-oddechowa i defibrylacja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uciskanie klatki piersiowej i wentylacja zastępcza u dorosłych, kobiet w ciąży i dzieci. 2. Defibrylacja za pomocą automatycznych defibrylatorów zewnętrznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna zasady postępowania przy RKO i defibrylacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wykonać RKO u osoby dorosłej, kobiety w ciąży i dziecka. – potrafi wykorzystać automatyczny defibrylator zewnętrzny. 	1

Lp.	NR TEMATU/NR TEMATU Z PODRĘCZNIKA	TEMAT LEKCJI; ZAGADNIENIA	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA I DZIAŁANIA UCZNIĄ		LICZBA GODZIN
			Wiedza merytoryczna	Umiejętności	
13.	T 13/14	Wstrząs pourazowy 1. Objawy wstrząsu pourazowego. 2. Sposoby zapobiegania rozwojowi wstrząsu pourazowego. 3. Wstrząs anafilaktyczny.	Uczeń: – zna objawy wstrząsu pourazowego, – zna zasady postępowania przy wstrząsie anafilaktycznym.	Uczeń: – potrafi wykonać czynności ograniczające rozwój wstrząsu.	1
14.	T 14/15	Postępowanie ratownicze w przypadku zasłabnięć i omdleń 1. Przyczyny zasłabnięć – pierwsza pomoc przy zasłabnięciach. 2. Omdlenia, ich przyczyny i pierwsza pomoc przy omdleniach.	Uczeń: – zna przyczyny zasłabnięć i omdleń.	Uczeń: – potrafi podjąć właściwe działanie w przypadku omdlenia lub zasłabnięcia.	1
15.	T 15/16	Opatrywanie ran i tamowanie krwotoków 1. Opatrywanie ran – procedura. 2. Rany po ugryzieniu i ukąszeniu. 3. Krwotoki zewnętrzne oraz ich tamowanie. 4. Typowe objawy krwotoków wewnętrznych – postępowanie z poszkodowanym.	Uczeń: – zna rodzaje ran i potrafi je rozpoznać, – zna rodzaje krwotoków i potrafi je rozpoznać, – zna objawy krwotoków wewnętrznych.	Uczeń: – potrafi wdziżyć procedurę opatrywania ran, – potrafi zastosować właściwy sposób tamowania krwotoków, – potrafi wdziżyć procedurę postępowania przy rozpoznaniu krwotoków wewnętrznych.	1
16.	T 16/17	Zadławienia 1. Postępowanie przy zadławieniach u dorosłych, dzieci i niemowląt. 2. Rękoczyn uciśnięć nadbrzusza. 3. Procedury postępowania.	Uczeń: – rozpoznaje zadławienie.	Uczeń: – potrafi wdziżyć procedurę postępowania przy zadławieniach u osoby dorosłej, dziecka i niemowlęcia.	1

17.	T 17/18	Złamania kości i urazy stawów 1. Złamania proste i powiklane. 2. Pierwsza pomoc przy złamaniach. 3. Skreślenia i zwichnięcia. 4. Postępowanie przy urazach głowy i kręgosłupa.	Uczeń: – rozpoznaje rodzaj złamania lub zwichnięcia, – zna procedurę przy złamaniach otwartych, urazach głowy i kręgosłupa.	Uczeń: – potrafi wdrożyć odpowiednią procedurę przy złamaniach, skręśleniach i zwichnięciach, – potrafi wprowadzić środki podtrzymujące do unieruchomienia urazu.	1
18.	T 18/19	Urazy termiczne 1. Hipotermia – wychłodzenie. 2. Odmrożenia. 3. Hipertermia – przegrzanie. 4. Oparzenia.	Uczeń: – potrafi odróżnić wychłodzenie od odmrożenia.	Uczeń: – potrafi wdrożyć procedurę postępowania przy wychłodzeniach, odmrożeniach i przegrzaniu, – wie, jak postąpić przy oparzeniach I, II i III stopnia.	1
19.	T 19/20	Evakuacja poszkodowanych 1. Przenoszenie poszkodowanych. 2. Przenoszenie i odciągnięcie poszkodowanych.	Uczeń: – wie, jak można transportować poszkodowanych.	Uczeń: – potrafi wykorzystać nosze improwizowane.	1
20.	T 20	Lekcja powtórzeniowa. Test śródroczny (sumatywny)	Uczeń rozwiązuje test śródroczny.		1
21.	T 21/21	Organizacje międzynarodowe 1. Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ). 2. Unia Europejska (UE). 3. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO). 4. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE).	Uczeń: – potrafi wymienić międzynarodowe organizacje polityczne i polityczno-militarne będące gwarantem bezpieczeństwa RP w Europie i na świecie.	Uczeń: – opisuje międzynarodowe organizacje polityczne i polityczno-militarne będące gwarantem bezpieczeństwa RP w Europie i na świecie.	1

Lp.	NR TEMATU/NR TEMATU Z PODRĘCZNIKA	TEMAT LEKCJI; ZAGADNIENIA	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA I DZIAŁANIA UCZNIĄ		LICZBA GODZIN
			Wiedza merytoryczna	Umiejętności	
22.	T 22/22	Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej 1. Podstawowe dokumenty związane z bezpieczeństwem narodowym. 2. Strategia Biura Bezpieczeństwa Narodowego RP. 3. System obrony RP.	Uczeń: – zna podstawowe dokumenty związane z bezpieczeństwem narodowym.	Uczeń: – potrafi omówić podstawowe warunkowania polityczne i militarne gwarantujące bezpieczeństwo państwa.	1 Wykład Ćwiczenia
23.	T23/23	Sily Zbrojne RP 1. Zadania i funkcje SZ RP. 2. Podział i zadania rodzajów SZ RP. 3. Wojska obrony terytorialnej (OT).	Uczeń: – wymienia rodzaje wojsk i służb oraz ich zadania.	Uczeń: – potrafi przedstawić i scharakteryzować organizację SZ RP.	1
24.	T24/24	Rodzaje służby wojskowej i Narodowe Sily Rezerwowe (NSR) 1. Rodzaje służby wojskowej. 2. Narodowe Sily Rezerwowe.	Uczeń: – zna rodzaje służby wojskowej.	Uczeń: – potrafi omówić znaczenie roli NSR w systemie obronnym RP oraz przedstawić możliwości absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej po wstąpieniu do NSR.	1
25.	T 25/25	Powinności obronne administracji rządowej i samorządowej oraz obywateli państwa 1. Zadania administracji rządowej i samorządowej w dziedzinie obronności państwa. 2. Świadczenia osobiste i rzeczowe obywateli.	Uczeń: – zna formy spełniania powinności obronnych przez organy administracji i obywateli.	Uczeń: – potrafi wymienić obowiązki obywatela w zakresie powinności obronnych.	1

26.	T 26/26	<p>Obrona Cywilna</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zadania Obrony Cywilnej (OC). 2. Działalność OC. 3. Międzynarodowe znaki rozpoznawcze OC. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna organizację i sposoby działania formacji OC w celu ochrony ludności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi rozpoznać i opisać międzynarodowe znaki rozpoznawcze OC. 	1
27.	T 27/27	<p>Ochrona ludności cywilnej</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona ludności cywilnej w przypadku międzynarodowych konfliktów zbrojnych. 2. Ochrona ludności cywilnej w przypadku niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych. 3. Środki niezbędne do przetrwania ludności w czasie działań zbrojnych. 4. Ochrona zwierząt. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna podstawowe dokumenty gwarantujące ochronę ludności cywilnej, – zna dokumenty gwarantujące ochronę zwierząt. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wyjaśnić podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego zawarte w konwencjach genewskich z 1949 r. i protokołach dodatkowych z 1977 r. 	1
28.	T 28/28	<p>Ewakuacja z terenów zagrożonych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rodzaje i stopnie ewakuacji. 2. Organizacja ewakuacji. 3. Przebieg ewakuacji ludności. 4. Ewakuacja zwierząt. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna rodzaje i stopnie ewakuacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna zasady ewakuacji ludności, zwierząt i mienia. 	1

Lp.	NR TEMATU/NR TEMATU Z PODRĘCZNIKA	TEMAT LEKCJI; ZAGADNIENIA	PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA I DZIAŁANIA UCZNIĄ		LICZBA GODZIN	
			Wiedza merytoryczna	Umiejętności		
29.	T 29/29 i 30	Prawo humanitarne. Ochrona dóbr kultury. 1. Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycza. 2. Konwencje genewskie. 3. Ściganie i karanie za zbrodnie wojenne. 4. Pojęcie dóbr kultury. 5. Postanowienia prawne o ochronie dóbr kultury. 6. Lista Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO oraz program Pamięć Świata.	Wiedza merytoryczna Uczeń – zna zasady MRK(i)P oraz międzynarodowego prawa humanitarnego. – zna polskie obiekty na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO oraz objęte programem Pamięć Świata.	Umiejętności Uczeń: – rozumie znaczenie ścigania i karania za zbrodnie wojenne, – potrafi zidentyfikować obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków.	Wykład 1	Ćwiczenia
30.	T 30	Lekcja powtórzeniowa. Test śródroczny (sumatywny)	Uczeń rozwiązuje test śródroczny.		1	

3. Kryteria oceny i metody sprawdzania osiągnięć ucznia

3.1. Ocenianie

Kryteria oceny wiedzy i umiejętności oraz zakres wymagań ustala nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa, dostosowując je do wewnątrzszkolnego systemu oceniania, przyjętego w danej szkole. Pozwala to uniknąć nieporozumień oraz ułatwia współpracę zarówno z innymi nauczycielami (biologii, chemii, historii, wiedzy o społeczeństwie), jak i z uczniami (jedne kryteria).

Klasyczne oceny klasyfikacyjne śródroczne oraz końcowe (roczne):

stopień celujący	–	6	(wykraczający zakres wiedzy)
stopień bardzo dobry	–	5	(dopełniający zakres wiedzy)
stopień dobry	–	4	(rozszerzający zakres wiedzy)
stopień dostateczny	–	3	(podstawowy zakres wiedzy)
stopień dopuszczający	–	2	(konieczny zakres wiedzy)
stopień niedostateczny	–	1	(niedostateczny zakres wiedzy)

Na ocenę końcową składają się oceny cząstkowe uzyskane za:

- wypowiedzi ustne,
- kartkówki,
- ćwiczenia praktyczne,
- pracę śródroczną (według zasad i terminów podanych przez nauczyciela),
- test śródroczny,
- prowadzenie zeszytu ćwiczeń.

Nauczyciel może dodatkowo podwyższyć zainteresowanym uczniom ocenę końcową o 1 punkt, jeśli wykazali się oni pozytywną aktywnością w czasie zajęć i w danym roku szkolnym np. ukończyli kurs pierwszej pomocy, kurs ratownika WOPR, GOPR, OSP, brali udział w biegu na orientację lub zawodach i kursach obrony cywilnej – PCK, PSP, OSP, LOK (wszystko musi zostać potwierdzone dokumentem).

Liczba prac podlegających ocenie:

- 2 kartkówki (minimum),
- 3 testy powtórzeniowe,

- 2 ćwiczenia praktyczne (minimum),
- 1 praca śródroczna.

Zasady poprawy:

- kartkówki – według ustaleń wewnątrzszkolnego systemu oceniania,
- ćwiczenia praktyczne – 2 razy,
- test – poprzez omówienie i zapis właściwych odpowiedzi w zeszytu ćwiczeń.

Brak przygotowania:

1 raz w semestrze (bez podawania powodów) – uczeń odnotowuje przed lekcją w zeszytu przy dacie zajęć. Brak adnotacji lub przekroczenie limitu skutkuje oceną niedostateczną. Brak zaleconych materiałów pomocniczych lub zeszytu ćwiczeń jest równoznaczny z brakiem przygotowania.

Nieobecności:

W przypadku dłuższych nieobecności (ponad tydzień, niezależnie od przyczyn) uczeń ustala indywidualnie z nauczycielem dogodny termin zaliczenia opuszczonych zajęć.

Aktywność:

Za aktywność w czasie zajęć (pozytywną) uczeń może otrzymać literę A, którą zapisuje w zeszytu ćwiczeń przy danym temacie po akceptacji nauczyciela. Uzyskanie trzech liter a w semestrze skutkuje otrzymaniem bardzo dobrej oceny częściowej.

Za udokumentowaną aktywność (poza programem) w danym roku szkolnym uczeń ma możliwość podwyższenia oceny końcowej o 1 punkt ponad poziom uzyskany w toku zajęć programowych.

Powyższe zasady należy przekazać uczniowi podczas pierwszych zajęć i zaproponować ich zapisanie na pierwszej stronie prowadzonego obowiązkowo zeszytu ćwiczeń.

3.2. Propozycje wymagań edukacyjnych według przyjętych zasad oceniania

Poniższe założenia umożliwiają wystawienie ocen częściowych podczas lekcji. Numery działań i tematów dostosowane są do wybranych tematów podręcznika i prowadzonego obowiązkowo zeszytu ćwiczeń. Aby uzyskać wyższą ocenę, uczeń musi spełnić wymogi niższego poziomu. Konieczne jest dostosowanie opisanych zasad do warunków demograficznych oraz ogólnego poziomu wiedzy uczniów w konkretnej klasie.

Lp.	Nr działu, nr i nazwa tematu	Ocena dopuszczająca. Uczeń potrafi:	Ocena dostateczna. Uczeń wie:	Ocena dobra. Uczeń potrafi:	Ocena bardzo dobra. Uczeń potrafi:	Ocena celująca. Uczeń potrafi:
1.	1/1. Alarmowanie i ostrzeżenie	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić alarmy i komunikaty ostrzegawcze, – wskazać sposoby ogłaszania i odwoływania alarmów oraz komunikatów ostrzegawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> – jak reagować na sygnały alarmowe, – jak rozpoznać znaczenie komunikatów ostrzegawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> – szczegółowo wyjaśnić, na czym polega system alarmowania, – opisać treść tabel sygnałów alarmowych i komunikatów ostrzegawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać techniki ogłaszania alarmów, – pokazać wizualnie sygnały alarmowe. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać wszystkie czynności bezbłędnie i w odpowiedniej kolejności, uwzględniając różnorodność warunkowania sytuacyjne (miasto, teren odkryty), – opisać system alarmowania w miejscu zamieszkania.
2.	1/2. Evakuacja szkoły	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić treść wezwania do ewakuacji, – wykonać czynności ewakuacyjne przewidziane dla uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są znaki podstawowe, znaki ewakuacyjne, – jakie są miejsca ewakuacji: główne i zapasowe. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić ogólne zasady ewakuacji szkoły, – pokazać na planie przewidywane trasy i miejsca 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać przewidywane trasy i miejsca ewakuacji oraz jej organizację, – wykonać wszystkie czynności bezbłędnie i w odpowiedniej kolejności, uwzględniając uwarunkowania sytuacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> – określić funkcje w czasie ewakuacji, – wymienić miejsca uzyskiwania dodatkowych fachowych informacji o ewakuacji.

Lp.	Nr działu, nr i nazwa tematu	Ocena dopuszczająca. Uczeń potrafi:	Ocena dostateczna. Uczeń wie:	Ocena dobra. Uczeń potrafi:	Ocena bardzo dobra. Uczeń potrafi:	Ocena celująca. Uczeń potrafi:
3.	II/3. Ogólna charakterystyka zagrożeń	<ul style="list-style-type: none"> określić działania człowieka, które zagrażają jego zdrowiu i życiu, wskazać zagrożenia wywołane przez naturę. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie są przyczyny zagrożeń związane z postępem technologicznym, jakie są zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z internetu. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać, co człowiek czerpie z przyrody, wskazać na mapie obszary deficytu wody pitnej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić idealny rytm dobowy człowieka, sporządzić własny optymalny rytm dobowy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać literaturę dotyczącą problemów zagrożeń, wymienić możliwości uzyskiwania dodatkowych informacji źródłowych.
4.	II/4. Jak się zachować, gdy wybuchnie panika?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać miejsca i sytuacje tzw. wysokiego ryzyka, wymienić najważniejsze czynniki wywołujące panikę. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie czynniki sprzyjają rozprzestrzenianiu się paniki, jakie czynniki wpływają na ograniczenie paniki. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie są charakterystyczne cechy tzw. reakcji tłumy, opisać, jak indywidualnie można minimalizować negatywne skutki paniki. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić etapy wywalania się paniki, wskazać ewentualność postępowania w przypadku paniki na tle ekonomicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać lokalne miejsca szczególnego zagrożenia reakcjami panicznymi oraz określić konkretne zasady przeciwdziałania panice.
5.	II/5. Zagrożenia w najbliższym otoczeniu	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przykłady przemocy, agresji i przestępczości, wymienić możliwości postępowania w przypadku napadu. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie rodzaje zagrożeń występują w mieście, jakie są najczęstsze natogi. 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnić typowe uzależnienia psychiczne, formułować ogólne zasady bezpieczeństwa na wycieczce. 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić uzależnienia społeczne, przewidywać skutki braku przestępczości w terenie górskim. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać najczęstsze metody postępowania z łodziei, określić ewentualność powstawania zagrożeń w najbliższym otoczeniu.

6. II/6. Katastrofy i awarie techniczne	<ul style="list-style-type: none"> definiować katastrofę oraz awarię, wymienić najczęstsze przyczyny awarii. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie są ogólne zasady postępowania w przypadku katastrof i awarii. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać, jakie warunki i miejsca sprzyjają poszczególnym rodzajom katastrof, wymienić sposoby użytkowania gazu. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy związków przyczynowo-skutkowych katastrof i awarii. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać najnowsze metody stosowane w trakcie likwidacji skutków katastrof i awarii, wskazać możliwe źródła danych o zagrożeniach.
7. II/7. Zagrożenia naturalne i ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> opisać najczęstsze w polskich warunkach katastrofy naturalne, wskazać zasady postępowania na wypadek pożaru i powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> jak postępować przed zbliżającą się wichurą lub burzą, na czym polega profilaktyka popowodziowa. 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnić czynniki minimalizujące zagrożenia wyjaśnić, jakie są dodatkowe zagrożenia związane z tzw. elektrościewcami. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między zagrożeniami naturalnymi wskazać główne czynniki degradacji środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy zagrożeń naturalnych i ekologicznych w rejonie zamieszkania.
8. II/8. Zagrożenia spowodowane użytkowaniem broni	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje broni klasycznej, opisać ogólne cechy broni masowego rażenia. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie są nowoczesne systemy broni, jakie są najnowsze środki walki. 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić, czym charakteryzuje się tzw. robotyzacja pola walki, ocenić rolę wykorzystywanej współcześnie broni klasycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać skutki wybuchu jądrowego, wyjaśnić, jakie zagrożenia wiążą się z ewentualnością użycia broni biologicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać literaturę dotyczącą problemów użycia broni, skąd może uzyskać dodatkowe informacje źródłowe.
9. II/9. Postępowanie w przypadku rażenia bronią	<ul style="list-style-type: none"> wskazać, jak postąpić przy bezpośrednim ataku napaśnika, określić zasady postępowania z tzw. przedmiotami niebezpiecznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie są różnice w postępowaniu w zależności od miejsca użycia broni, jakie jest postępowanie w wypadku zagrożenia bronią niekonwencjonalną. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać zasady postępowania z fajerwerkami, wskazać możliwe miejsca schronienia przed bronią niekonwencjonalną. 	<ul style="list-style-type: none"> przewidywać skutki rażenia różnych rodzajów broni, objaśnić możliwości ograniczania epidemii. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazywać źródła danych o postępowaniu w przypadku rażenia bronią.

Lp.	Nr działu, nr i nazwa tematu	Ocena dopuszczająca. Uczeń potrafi:	Ocena dostateczna. Uczeń wie:	Ocena dobra. Uczeń potrafi:	Ocena bardzo dobra. Uczeń potrafi:	Ocena celująca. Uczeń potrafi:
10.	II/10. Terroryzm	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzegać zagrożenia terroryzmem, – wymienić formy działalności terrorystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są cele działania współczesnego terroryzmu, – jakie są zasady postępowania w przypadku ataku terrorystycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać cyberterroryzm, – wskazać polskie regulacje prawne dotyczące terroryzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonać analizy cech wojny asymetrycznej, – ocenić systemy kontroli i ograniczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnić genezę terroryzmu, – określić czynności podejmowane w państwie w przypadku bezpośredniego zagrożenia terroryzmem.
11.	III/11. Postępowanie ratownika niemedycznego na miejscu zdarzenia	<ul style="list-style-type: none"> – ocenić stan osoby poszkodowanej, – jeśli to możliwe nawiązać kontakt z poszkodowanym; przestrzegać zasady samoochrony ratownika. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są zasady, według których należy postępować w przypadku zaburzeń podstawowych funkcji życiowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzić wywiad ratowniczy według przyjętej procedury. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystać kartę identyfikacji poszkodowanego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wdrożyć właściwe postępowanie na podstawie uzyskanych informacji.
12.	III/12. Ocena czynności życiowych poszkodowanego	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystać informacje ze skrótu SOS – świadomość, oddech, skóra; przestrzegać zasady samoochrony ratownika. 	<ul style="list-style-type: none"> – jak ocenić stan świadomości, – jak sprawdzić występowanie oddechu. 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzić szybkie badanie urazowe poszkodowanego. 	<ul style="list-style-type: none"> – ułożyć poszkodowanego w pozycji bezpiecznej, stosownej do urazu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać bezbłędnie i w odpowiedniej kolejności czynności ratownicze w przypadku stanów zagrożenia życia i zdrowia.
13.	III/13. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa i defibrylacja	<ul style="list-style-type: none"> – wezwać fachową pomoc według przyjętej procedury; przestrzegać zasady samoochrony. 	<ul style="list-style-type: none"> – jak wykonać uciskanie klatki piersiowej u poszkodowanego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać RKO według procedury właściwej dla dorosłego, kobiety w ciąży, dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystać automatyczny defibrylator zewnętrzny. 	<ul style="list-style-type: none"> – postępować zgodnie z procedurą udzielania pierwszej pomocy u poszkodowanego dorosłego, kobiety w ciąży, dziecka i niemowlęcia.

14.	III/14. Wstrząs pourazowy	– udzielić pierwszej pomocy w przypadku wstrząsu pourazowego; przestrzegać zasady samoochrony.	– jakie są przyczyny i objawy wstrząsów pourazowych.	– wymieni i opisać rodzaje wstrząsów pourazowych, – postępować przy wstrząsie anafialaktycznym.	– określić objawy sygnalizujące pogłębianie się wstrząsu, – scharakteryzować okres pobudzenia.	– samodzielnie omówić wybrane pozycje książkowe dotyczące problemu wstrząsów pourazowych, – wymienić miejsca, w których można uzyskać fachowe informacje na temat wstrząsów pourazowych.
15.	III/15. Postępowanie ratownicze w przypadku zasląbnięcia i omdlenia	– przedstawić treść wezwania fachowej pomocy, – zastosować pozycję bezpieczną, – przestrzegać zasady samoochrony.	– jakie są zasady udzielenia pierwszej pomocy w przypadku omdleń i zasląbnięć.	– wymieni przyczyny zasląbnięć, – pokazać i opisać pozycje, jakie należy zastosować w przypadku różnych urazów.	– opisać, jak zapobiegać zasląbnięciom i omdleniom, – wykonać bezbłądnie i w odpowiedniej kolejności czynności ratownicze w przypadku nagłego zasląbnięcia lub zachorowania.	– omówić samodzielnie wybrane pozycje książkowe dotyczące problemów zasląbnięć, – wymienić miejsca, w których można uzyskać fachowe informacje na temat nagłych zasląbnięć lub zachorowań.
16.	III/16. Opatrywanie ran i tamowanie krwotoków	– opatrywać uraz zgodnie z procedurą, – przestrzegać zasady samoochrony.	– jak stosownie do urazu dobrać materiał opatrunkowy.	– rozpoznać krwotok i zastosować odpowiedni sposób jego tamowania.	– wykonać zaopatrzenie urazu złożonego (rana kłuta klatki piersiowej z uszkodzeniem płuca, rana cięta brzucha z wypytaniem jelit itp.).	– zaopatrzyć rany, szczególnie: ukąszenia i pogryzienia, – uzasadnić możliwość powikłań tych ran.

Lp.	Nr działu, nr i nazwa tematu	Ocena dopuszczająca. Uczeń potrafi:	Ocena dostateczna. Uczeń wie:	Ocena dobra. Uczeń potrafi:	Ocena bardzo dobra. Uczeń potrafi:	Ocena celująca. Uczeń potrafi:
17.	III/17. Zadławienia	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić przyczyny urazu, – udzielić pierwszej pomocy w przypadku ciał obcych w organizmie. 	<ul style="list-style-type: none"> – jak opisać i usunąć ciała obce, – na czym polega uciskanie nadbrzusza. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić dodatkowe zagrożenia podczas udzielania pomocy, – udzielić pierwszej pomocy poszkodowanemu dorosłemu i dziecku. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać, czym różni się pierwsza pomoc w przypadku zadławionego niemowlęcia i dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonać bezbłędnie i w odpowiedniej kolejności czynności ratownicze w przypadku dostania się ciała obcego do organizmu.
18.	III/18. Złamania kości i urazy stawów					
19.	III/19. Urazy termiczne					
20.	III/20. Evakuacja poszkodowanych					
21.	IV/21. Organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić dwie organizacje na świecie mające wpływ na utrzymanie pokoju oraz opisać ich ogólne zadania. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są cztery organizacje międzynarodowe, w których RP bierze aktywny udział, – jaką rolę odgrywa RP w tych organizacjach 	<ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzować zadania ONZ, OBWE, NATO i UE, odnoszące się do problemu obronności. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić rolę SZ RP realizujących zadania w ramach wspólnych działań NATO i UE, – przedstawić dziedziny współpracy w OBWE niezbędne do pokojowego rozwoju Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić różne formy współpracy międzynarodowej w wybranych (wspólnie z nauczycielem) dwóch organizacjach.

22.	IV/22. Bezpieczeństwo narodowe RP	– wymienić dwa dokumenty oraz ogólnie opisać ich treść.	– jakie są podstawowe dokumenty dotyczące bezpieczeństwa RP i zna ich ogólne założenia.	– szczegółowo wyjaśnić, na czym polega SBN i system obronny RP.	– opisać 4–5 aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa, – scharakteryzować podsystemy SOP RP, ogólnie przedstawić zadania elementów podsystemu niemilitarnego.	– wymienić 5–6 aktów prawnych i opisać ich treść, – opisać SOP oraz zadania jego podsystemów.
23.	IV/23. Sily Zbrojne RP (SZ RP)	– przedstawić rodzaje SZ RP oraz ogólnie je opisać, – wymienić inne rodzaje wojsk.	– jakie są rodzaje SZ RP, umie opisać ich zadania oraz zna zadania wojsk obrony terytorialnej (OT).	– wymienić zadania i funkcje SZ RP, zadania rodzajów wojsk SZ RP oraz ogólne zasady użycia wojsk OT i innych jednostek SZ RP.	– wymienić zadania innych rodzajów wojsk, – opisać rolę SZ RP w WWWCiS.	– omówić wszystkie aspekty związane z rolą SZ RP w bezpieczeństwie narodowym (m.in. w udzielaniu pomocy, w ochronie ludności).
24.	IV/24. Rodzaje służby wojskowej i Narodowe Sily Rezerwowe	– wymienić rodzaje służby wojskowej oraz ogólnie omówić zadania NSR.	– w jaki sposób realizowane są poszczególne rodzaje służb, – jakie są warunki przyjęcia do NSR.	– wymienić i opisać rodzaje służby wojskowej, – scharakteryzować rolę NSR w systemie obronnym RP.	– przedstawić miejsce absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej w NSR oraz opowiedzieć, w jaki sposób może rozwijać swoją przyszłą służbę wojskową aż do zostania zawodowym żołnierzem.	– wskazać akty prawne pomocne w realizacji kariery przyszłego żołnierza zawodowego, – przeprowadzić pogadankę na temat przygotowania się do zostania żołnierzem w wybranym rodzaju służby wojskowej.

Lp.	Nr działu, nr i nazwa tematu	Ocena dopuszczająca. Uczeń potrafi:	Ocena dostateczna. Uczeń wie:	Ocena dobra. Uczeń potrafi:	Ocena bardzo dobra. Uczeń potrafi:	Ocena celująca. Uczeń potrafi:
25.	IV/25. Powinności obrotne administracji rządowej i samorządowej oraz obywateli.	<ul style="list-style-type: none"> wymienić organa administracji publicznej zajmujące się obronnością, wymienić zadania obronne obywateli. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie ogólne zadania obronne realizują wójt, starosta i wojewoda, jakie są rodzaje świadczeń osobistych i rzeczowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie zadania obronne, wynikające z potrzeb gminy lub starostwa, wpływają na zakres świadczeń obywateli. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać etatowe i dorazne świadczenia rzeczowe, jakie może świadczyć miejscowa ludność, omówić rodzaje miejscowych świadczeń osobistych i rzeczowych w czasie klęski żywiołowej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić akty prawne nakazujące realizację zadań obronnych przez administrację publiczną oraz obywateli RP.
26.	IV/26. Obrona Cywilna	<ul style="list-style-type: none"> opisać ogólne zadania OC, wymienić osoby kierujące OC na różnych szczeblach administracji. 	<ul style="list-style-type: none"> jakie są podstawowe dokumenty określające zadania i zasady działania OC, jakie są szczegółowe zadania OC, jakie są znaki rozpoznawcze OC. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać, w jakich warunkach powstania znanych już zagrożeń mogą być wykorzystane właściwe formacje OC. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać warunki działalności OC w różnych sytuacjach w czasie realizacji zadań niesienia pomocy humanitarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> szczegółowo opisać większość zadań OC, wskazać źródła danych o działalności OC na terenie swojego zamieszkania.
27.	IV/27. Ochrona ludności cywilnej	<ul style="list-style-type: none"> omówić dokumenty traktujące o ochronie ludności cywilnej, wymienić warunki, w jakich może znaleźć się ludność cywilna. 	<ul style="list-style-type: none"> jak postępować na terytorium nieprzyjaciela i okupowanym, jakie prawa mają obywatele grupy ludności, jakie problemy są przyczyną międzynarodowych konfliktów zbrojnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać osoby niebiorące udziału w walce oraz postanowienia II protokołu dodatkowego, wymienić środki niezbędne do przetrwania. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między prawami obywateli grup ludności, opisać strefy wyłączone oraz elementy niebiorące udziału w walce, omówić środki niezbędne do przetrwania. 	<ul style="list-style-type: none"> opracować wykaz aktów prawnych dotyczących prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, opisać problematykę zbrodni wojennych.

28.	IV/28. Ewakuacja z terenów zagrożonych	<ul style="list-style-type: none"> – opisać pojęcie ewakuacja, – wymienić rodzaje i stopnie ewakuacji, – wymienić środki niezbędne do przetrwania. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są zasady organizacji ewakuacji, – jakie są elementy organizacyjne ewakuacji ludności. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać zadania zespółów na poszczególnych etapach ewakuacji, – doradzić otoczeniu, jak przygotować się do ewakuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać przebieg ewakuacji w rejonie swego zamieszkania z uwzględnieniem jej wszystkich wymogów 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać akty prawne opisujące problematykę ewakuacji ludności, – w centrum zarządzania kryzysowego gminy (powiatu, miasta) zapoznać się z miejscowym planem ewakuacji i przedstawić go na lekcji.
29.	IV/29. Prawo humanitarne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić konwencje genewskie, – opisać działalność MRCK i CP. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są zasady MRCKiCP, – jakie są godła wojskowej służby zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać zasady międzynarodowego prawa humanitarnego. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać problematykę ścigania i karania za zbrodnie wojenne, – wspomóc działania PCK. 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie wcześniej przygotowanych dokumentów prawnych i przy pomocy nauczyciela opracować całościowo problemy konwencji genewskich.
30.	IV/30. Ochrona dóbr kultury	<ul style="list-style-type: none"> – określić pojęcie zabytku, – wymienić pięć polskich zabytków na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. 	<ul style="list-style-type: none"> – jakie są postanowienia konwencji haskiej i Ustawy o ochronie zabytków z 2003 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać wszystkie polskie obiekty na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO, – wymienić polskie cymela, – narysować znaki rozpoznawcze dóbr kultury. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać polskie cymela objęte programem UNESCO Pamięć Świata. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać dokładnie, zgodnie z przepisami UNESCO, trzy najbliższe położone obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.